

THEMIS

İDARİ YARGI

Prof. Dr. Zehra ODYAKMAZ

Ümit KAYMAK

İsmail ERCAN

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	V
------------------	---

BİRİNCİ BÖLÜM İDARENİN DENETLENMESİ

I. GENEL OLARAK	1
II. YARGI DENETİMİ.....	2
A. GENEL OLARAK.....	2
B. YARGI DENETİMİNDE UYGULANAN SİSTEMLER	3
1. Yargı Birliği Sistemi.....	3
2. Yargı Ayrılığı Sistemi (İdari Yargı Sistemi)	3
C. ÜLKEMİZDE İDARİ YARGI SİSTEMİ	4
1. Tarihçe	4
2. Genel Özellikler.....	5

İKİNCİ BÖLÜM İDARİ YARGI DENETİMİNİN KAPSAMI VE SINIRLARI

I. İDARİ YARGI DENETİMİNİN KAPSAMI	7
A. GENEL OLARAK.....	7
B. YASAMA KISINTILARI	7
1. Kavram ve Tarihsel Süreç.....	7
2. Pozitif Hukukumuzda Durum	8
C. YARGI KISINTILARI (SİYASAL TASARRUFLAR)	11
II. İDARİ YARGI DENETİMİNİN SINIRLARI	11
A. GENEL OLARAK.....	11
1. Hukuka Uygunluk Denetimiyle Sınırlı Olması	12
2. Yürütme Görevinin Yerine Getirilmesini Kısıtlayamayacağı	12

3. İdari Eylem ve İşlem Niteliğinde veya Takdir Yetkisini Kaldıracak Biçimde Yargı Kararı Verilemeyeceği	13
B. BAĞLI YETKİ ve TAKDİR YETKİSİ	13
1. Bağlı Yetki.....	13
2. Takdir Yetkisi.....	14

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM İDARİ YARGI ÖRGÜTÜ

I. GENEL İDARİ YARGI ÖRGÜTÜ	19
A. DANIŞTAY.....	19
1. Başkan ve Başsavcı	19
2. Daireler.....	20
3. Danıştay Genel Kurulu.....	23
4. İdari İşler Kurulu	24
5. İdari Dava Daireleri Kurulu ve Vergi Dava Daireleri Kurulu.....	24
6. İçtihatları Birleştirme Kurulu	26
7. Başkanlar Kurulu.....	27
8. Başkanlık Kurulu.....	27
9. Yüksek Disiplin Kurulu.....	29
10. Disiplin Kurulu	30
B. BÖLGE İDARE MAHKEMELERİ	30
1. Genel Olarak.....	30
2. Kuruluşu	31
3. Örgütü, Organların Görevleri ve Çalışma Usulleri.....	31
4. Karşılaştırma: 6545 Sayılı Kanunla Getirilen Yenilikler ve Kaldırılan Hükümler	35
C. İDARE MAHKEMELERİ ve VERGİ MAHKEMELERİ	36
1. Kuruluşu	36
2. Yapısı ve Görevleri	36
D. NÖBETÇİ MAHKEMELER	37
1. Danıştay'da	37
2. İdare ve Vergi Mahkemelerinde	38
3. Bölge İdare Mahkemelerinde.....	38

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM İDARİ YARGI GÖREVLİLERİ

I.	İDARİ YARGI GÖREVLİLERİ.....	41
	A. DANIŞTAY PERSONELİ.....	41
	1. Meslek Mensupları.....	41
	2. Diğer Görevliler.....	44
	B. BÖLGE İDARE MAHKEMESİ PERSONELİ.....	45
	C. İDARE MAHKEMELERİ ve VERGİ MAHKEMELERİNİN PERSONELİ	45
	D. İDARİ YARGIDA ADAYLIK.....	46

BEŞİNCİ BÖLÜM İDARİ YARGININ GÖREV ALANI

I.	GÖREV KAVRAMI.....	47
	A. Genel Olarak.....	47
	B. Ülkemizde Yargı Kolları	47
	1. Anayasa Yargısı.....	48
	2. Adli Yargı.....	48
	3. İdari Yargı.....	48
	4. Uyuşmazlık Yargısı.....	48
	5. Seçim Yargısı.....	48
	6. Mali Yargılama	48
II.	İDARİ YARGININ GÖREV ALANININ ANAYASAL DAYANAĞI SORUNU	49
III.	İDARİ YARGININ GÖREV ALANI DIŞINDA KALAN UYUŞMAZLIKLAR.....	50
	A. YASAMA ve YARGI İŞLEMLERİ	50
	B. İDARİ NİTELİK TAŞIMALARINA RAĞMEN ADLİ YARGININ GÖREV ALANINA GİREN UYUŞMAZLIKLAR	51
	1. Abonmanlık Sözleşmeleri.....	51
	2. İdari Para Cezaları.....	52
	3. İdarenin Özel Kişilere Karşı Açtığı Davalar	55
	4. İdarenin Özel Hukuk Sözleşmelerinden Doğan Davalar.....	55

5. Kamu Görevlilerine Karşı Açılan Davalar	56
6. Tapu Siciliyle İlgili Davalar	58
7. Kamulaştırmadan Doğan Özel Hukuk Uyuşmazlıkları	59
8. Nüfus Kayıtlarına İlişkin Davalar	61
9. İcra ve İflas Dairesi Görevlilerinin Kusurlarından Doğan Tazminat Davaları	62
10. Hizmet Sözleşmesinden Doğan Uyuşmazlıklar	63
11. Fiili Yol (İdarenin Haksız Fiilleri)	63
12. İdareye Ait Taşınların Yaptığı Kazalardan Doğan Uyuşmazlıklar	66
13. Vakıf Üniversitelerine İlişkin Uyuşmazlıklar	68
14. Askeri Tatbikat ve Manevralara İlişkin Uyuşmazlıklar	69

ALTINCI BÖLÜM

YARGI KOLU UYUŞMAZLIKLARI (UYUŞMAZLIK YARGISI)

I. UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ	71
A. GENEL OLARAK.....	71
B. YAPISI ve ÇALIŞMA USULLERİ.....	72
1. Başkan	72
2. Mahkeme Heyeti	72
3. Üyeler	73
4. Yazı İşleri ve Diğer Görevliler	74
5. Ara Verme.....	74
II. UYUŞMAZLIK YARGISI.....	74
A. GÖREV UYUŞMAZLIKLARI	74
1. Olumlu Görev Uyuşmazlığı.....	74
2. Olumsuz Görev Uyuşmazlığı	80
3. Mahkemelerce Görev Uyuşmazlığı Başvurusu	82
4. Tedbirlerin Devam Etmesi	82
B. HÜKÜM UYUŞMAZLIĞI.....	82
1. Genel Olarak.....	82
2. Koşulları	83

3. Hüküm Uyuşmazlığının Giderilmesi.....	83
4. Hüküm Uyuşmazlığına İlişkin Örnek Karar.....	84
C. UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ KARARLARININ SONUÇLARI.....	84
1. Kararların Bağlayıcılığı.....	84
2. Kararların Kesinliği	85
3. Kaldırılan Hükümler	85

YEDİNCİ BÖLÜM İDARİ DAVALAR

I. GENEL OLARAK	87
A. EDİM DAVALARI.....	87
B. TESPİT DAVALARI.....	88
C. YENİLİK DOĞURAN (İNŞAİ) DAVALAR.....	88
II. İDARİ DAVA TÜRLERİ	88
III. İPTAL DAVALARI.....	89
A. GENEL OLARAK.....	89
B. İPTAL DAVASININ ÖZELLİKLERİ	89
1. İptal Davası Objektif Nitelikte Bir Davadır.	89
2. İptal Davasının Konusunu İdari İşlemler Oluşturur.	90
3. İptal Davası Bir İdari İşlemin Hukuka Aykırılığı İddiası ile Açılır.	91
4. İptal Davası İdari İşlemin İptal Edilmesi Amacıyla Açılır.	91
5. İptal Davası Açabilmek İçin Menfaat İhlali Gerekir.	91
6. İptal Davası Kamu Düzenindedir.	91
C. İPTAL DAVASININ KONUSU	92
D. İPTAL DAVASININ ÖN KOŞULLARI	95
1. Mahkemeye İlişkin Ön Koşullar (Görev ve Yetki).....	95
2. Davanın Konusuna İlişkin Ön Koşullar	96
3. Davacıya İlişkin Ön Koşullar.....	96
4. Davalıya İlişkin Ön Koşullar	104
5. İptal Davasının Süresine İlişkin Ön Koşullar.....	107
6. İptal Davasının Biçimine İlişkin Ön Koşullar.....	107
E. İPTAL DAVASININ ESASA İLİŞKİN KOŞULLARI	107
F. İPTAL DAVASININ SONUÇLARI.....	107

1. İptal Davasının Reddedilmesinin Sonuçları.....	107
2. İptal Davasının Kabul Edilmesinin Sonuçları.....	108
G. İPTAL KARARININ UYGULANMASI.....	108
1. İdarenin Sorumluluğu.....	108
2. Kamu Görevlisinin Sorumluluğu.....	109
IV. TAM YARGI DAVALARI.....	110
A. GENEL OLARAK.....	110
B. TÜRLERİ.....	111
C. TAM YARGI DAVASININ ÖN KOŞULLARI.....	111
1. Mahkemeye İlişkin Ön Koşullar.....	111
2. Dava Konusuna İlişkin Ön Koşullar.....	111
3. Davacıya İlişkin Ön Koşullar.....	112
4. Davalıya İlişkin Ön Koşullar.....	113
5. Süreye İlişkin Ön Koşullar.....	113
6. Biçime İlişkin Ön Koşullar.....	113
D. TAM YARGI DAVASININ ESASINA İLİŞKİN KOŞULLAR.....	113
E. TAM YARGI DAVASININ SONUÇLARI.....	114
1. Davanın Reddinin Sonuçları.....	114
2. Davanın Kabulünün Sonuçları.....	114
F. TAM YARGI DAVASINDA VERİLEN KARARLARIN UYGULANMASI.....	114

SEKİZİNCİ BÖLÜM İDARİ DAVALARIN AÇILMASI VE YÜRÜTÜLMESİ

I. İDARİ DAVALARIN AÇILMASI.....	117
A. DAVA DİLEKÇESİ, HİTAP VE İMZA.....	117
B. DAVA DİLEKÇESİNDE GÖSTERİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR.....	118
1. Tarafların ve Varsa Vekillerinin veya Temsilcilerinin Ad ve Soyadları veya Unvanları ve Adresleri ile Gerçek Kişilere Ait Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Numarası.....	118
2. Davanın Konusu.....	119

3. Davanın Nedenleri.....	120
4. Davanın Dayandığı Kanıtlar.....	121
5. Davaya Konu Olan İdari İşlemin Yazılı Bildirim Tarihi	121
6. İstem Sonucu	122
7. Diğer Hususlar	122
8. Sonuç	122
C. DAVA DİLEKÇESİNİN VERİLECEĞİ YERLER	123
D. DAVA DİLEKÇESİNİN KAYDI ve DİLEKÇELER ÜZERİNE UYGULANACAK İŞLEMLER.....	124
1. Dilekçenin Kaydı	124
2. Dilekçeler Üzerine Uygulanacak İşlemler	125
E. AYNI DİLEKÇE İLE DAVA AÇILABİLECEK DURUMLAR	126
1. Tek Dilekçe ile Birden Çok İdari İşleme Karşı Dava Açılması.....	126
2. Birden Çok Kişinin Tek Dilekçe ile Dava Açması	127
3. Sonuç	128
II. İDARİ YARGIDA İLK İNCELEME	128
A. GENEL OLARAK	128
B. İLK İNCELEMEDE BAKILACAK HUSUSLAR.....	128
C. İLK İNCELEME ÜZERİNE VERİLECEK KARARLAR	130
D. KARARLARA KARŞI BAŞVURU	131
E. İLK İNCELEMeye GENEL BAKIŞ ve ÖRNEK OLAY	131
III. İDARİ DAVALARIN YÜRÜTÜLMESİ	132
A. TEBLİGAT ve CEVAP VERME	132
B. DURUŞMA.....	133
1. İlk Derece Yargı Yerinde Duruşmaya Karar Verilmesi	134
2. Temyiz ve İstinaflarda Duruşmaya Karar Verilmesi.....	135
3. Duruşmaya İlişkin Diğer Hükümler.....	135
C. YÜRÜTMENİN DURDURULMASI	136
1. Genel Olarak.....	136
2. Hukuksal Niteliği	136
3. Koşulları	138
4. Yürütmenin Durdurulması Kararlarına İtiraz.....	142
5. Yürütmenin Durdurulması Kararınının Sonuçları.....	143
6. Yürütmenin Durdurulması Kararı Verilemeyecek Durumlar.....	144

D. ISLAH	144
1. Genel Olarak.....	144
2. İdari Yargılamada	144
3. Karşılaştırma	145
E. TARAFLARIN KİŞİLİK ve NİTELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK	146
F. İDARİ YARGIDA HUKUK MUHAKEMELERİ KANUNU İLE VERGİ USUL KANUNUNUN UYGULANACAĞI DURUMLAR.....	146
G. DOSYALARIN İNCELENMESİ ve KARARA BAĞLANMASI.....	148
1. Dosyaların İncelenmesi ve Karara Bağlanması	148
2. Kararlarda Bulunması Gereken Hususlar	148

DOKUZUNCU BÖLÜM İDARİ YARGIDA İÇ GÖREV VE YETKİ

I. İÇ GÖREV	151
A. GENEL OLARAK.....	151
B. ÖZELLİKLERİ.....	151
C. İDARİ YARGI MAHKEMELERİN GÖREVLERİ	152
1. Danıştay'ın Yargısal Görevleri.....	152
2. Bölge İdare Mahkemesinin Görevleri.....	156
3. İdare Mahkemeleri ile Vergi Mahkemelerinin Görevleri.....	156
II. YETKİ	159
A. GENEL OLARAK.....	159
B. ÖZELLİKLERİ.....	159
C. GENEL YETKİ KURALI	159
D. ÖZEL YETKİ KURALLARI.....	159
1. İdare Mahkemelerinde	160
2. Vergi Uyuşmazlıklarında Yetki	162
III. GÖREVSİZLİK VE YETKİSİZLİK HALLERİNDE YAPILACAK İŞLEMLER.....	162

ONUNCU BÖLÜM İDARİ YARGIDA SÜRELER

I.	GENEL OLARAK.....	165
II.	DAVA SÜRELERİ.....	166
	A. GENEL SÜRELER.....	166
	B. ÖZEL SÜRELER.....	167
III.	SÜRELERİN BAŞLAMASI.....	168
IV.	SÜRELERİN HESAPLANMASI.....	169
	A. 60 GÜNLÜK SÜRELER.....	170
	B. 30 GÜNLÜK SÜRELER.....	171
	C. ŞUBAT TEBLİGATLARI.....	171
V.	İDARİ BAŞVURULAR VE SÜRELERE ETKİSİ.....	171
	A. GENEL OLARAK.....	171
	B. İLGİLİLERİN, HAKLARINDA İDARİ DAVAYA KONU OLABİLECEK BİR İŞLEM YA DA EYLEMİN YAPILMASI İÇİN İDARİ MAKAMLARA BAŞVURMASI (İYUK Madde 10 Başvurusu).....	172
	1. İdarenin Başvuruya Sessiz Kalması.....	172
	2. İdarenin Başvuruya Kesin Olmayan Cevap Vermesi.....	175
	C. ÜST MAKAMLARA BAŞVURMA (İYUK m. 11 Başvurusu).....	177
	D. İYUK 10 ve 11. MADDE BAŞVURULARINA İLİŞKİN PRATİKLER.....	180
	E. BİLGİ EDİNME KAPSAMINDA YAPILAN BAŞVURU.....	182
	F. KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMUNA YAPILAN BAŞVURU.....	182
VI.	SÜRELERİN KESİLMESİ.....	182
	A. GÖREVLİ OLMAYAN YARGI YERİNE BAŞVURMA.....	183
	B. DİLEKÇELERİN REDDİ KARARINDAN SONRAKİ EK SÜRE.....	183
	C. İDARİ İŞLEM NEDENİYLE İPTAL ve TAM YARGI DAVASININ BİRLİKTE AÇILMASI DURUMUNDA TAM YARGI DAVASININ SÜRESİNİN İŞLEMEMESİ.....	184
VII.	TAM YARGI DAVALARINDA SÜRE.....	184
	A. İDARİ İŞLEMDEN DOĞAN TAM YARGI DAVASINDA SÜRE (İYUK m.12).....	184
	1. Doğrudan Doğruya Tam Yargı Davası Açılması.....	185

2. İptal ve Tam Yargı Davalarının Birlikte Açılması.....	185
3. İptal Davası Açıldıktan Sonra Tam Yargı Davası Açılması.....	186
B. İDARİ EYLEMDEN DOĞAN TAM YARGI DAVASINDA SÜRE (İYUK. m.13)	187
C. ÖRNEK ÜZERİNDE İYUK 11, 12 ve 13. MADDELERİNİN UYGULANMASINA İLİŞKİN YÖNTEM	188
VIII. SÜRELERE GENEL BAKIŞ.....	189

ON BİRİNCİ BÖLÜM İDARİ YARGIDA ÖZEL DURUMLAR

I. İDARİ DAVALARDA İSPAT VE KANITLARIN TESPİTİ.....	195
II. YARGI YERİ BELİRLENMESİ (MERCİ TAYİNİ)	196
III. YARGICIN YASAKLILIĞI (ÇEKİNMESİ) VE REDDİ	196
A. GENEL OLARAK.....	196
B. YASAKLILIK ile REDDİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	197
C. HUKUK YARGILAMASINDA YARGICIN ÇEKİNMESİ ve REDDİ	197
1. Yargıcın Yasaklılığı	197
2. Yargıcın Reddi.....	198
D. İDARİ YARGILAMADA ÇEKİNME ve RET.....	201
1. Çekinme ve Reddin Sonuçları.....	203
IV. SULH	203
A. GENEL OLARAK	203
B. HÜKÜMLERİ ve YÖNTEM	204
1. Başvurunun Hukuki Sonuçları	204
2. Sulh Başvurusunun İncelenmesi	204
3. Tazminatın Ödenmesi.....	205
V. BAĞLANTILI DAVALAR (DOSYALARIN BİRLEŞTİRİLMESİ)	205
A. GENEL OLARAK.....	205
B. KOŞULLARI	206
C. BAĞLANTI KARARININ VERİLMESİ	206
D. BAĞLANTI İSTEMİNİN İLK DERECE YARGI YERİNCE KABUL EDİLMEMESİ KARARINA İTİRAZ	207

VI.	ÜÇÜNCÜ KİŞİLERİN İDARİ DAVALARDA YER ALMASI.....	208
	A. DAVAYA KATILMA.....	208
	1. Genel Olarak.....	208
	2. Koşulları	208
	3. Usul.....	209
	4. Sonuçları	209
	5. Giderler	210
	B. DAVANIN İHBARI (DUYURULMASI).....	210
	1. Tanımı ve Koşulları.....	210
	2. Usul.....	211
	3. Sonucu.....	211
VII.	DAVAYA SON VEREN TARAF İŞLEMLERİ.....	211
	A. DAVADAN FERAGAT	211
	B. KABUL.....	212
VIII.	İDARİ YARGILAMADA YENİ BİR KURUM: İVEDİ YARGILAMA	213
	A. GENEL OLARAK.....	213
	B. YARGILAMA YÖNTEMİ.....	214
	C. YARGILAMA KONUSU UYUŞMAZLIKLAR.....	216
IX.	MEB VE ÖSYM TARAFINDAN YAPILAN MERKEZİ VE ORTAK SINAVLARA İLİŞKİN YARGILAMA USULÜ (ÇOK İVEDİ YARGILAMA)	216
	A. KONUSU	216
	B. YARGILAMA YÖNTEMİ.....	217

ON İKİNCİ BÖLÜM
İDARİ YARGIDA KANUN YOLLARI
(KARARLARA KARŞI BAŞVURU YOLLARI)

I.	GENEL OLARAK.....	219
II.	AMACI.....	219
III.	TÜRLERİ.....	220
IV.	KANUN YOLLARINA BAŞVURULAMAYACAK KARARLAR.....	222
V.	KANUN YOLLARI DIŞINDA DİĞER BAŞVURU YOLLARI.....	222

A.	“KARARIN AÇIKLANMASI VEYA AYKIRILIKLARIN GİDERİLMESİ” ve “YANLIŞLIKLARIN DÜZELTİLMESİ” YOLLARI.....	222
1.	Açıklama veya Aykırılıkların Giderilmesi.....	223
2.	Yanlışlıkların Düzeltilmesi.....	223
B.	KANUN YOLU NİTELİĞİ TAŞIMAYAN ÖZEL İTİRAZ YOLLARI.....	224
VI.	OLAĞAN KANUN YOLLARI	225
A.	İSTİNAF	225
1.	Genel Olarak.....	225
2.	İstinaf ve Temyiz Yollarının Karşılaştırılması.....	225
3.	İstinaf Mercii	226
4.	İstinaf Konusu Olan Kararlar	226
5.	İstinafa Konu Olmayan Kararlar	226
6.	İstinaf Süresi	227
7.	İstinaf Yöntemi ve Dilekçenin İncelenmesi	227
8.	İstinaf İncelemesi Üzerine Verilen Kararlar.....	227
B.	TEMYİZ.....	229
1.	Temyiz Yeri	229
2.	Temyiz İstemi	229
3.	Temyiz Konusu Kararlar	229
4.	Temyiz Edilemeyecek Kararlar	231
5.	Temyiz Süresi.....	231
6.	Temyiz Dilekçesinin Verilmesi ve İncelenmesi.....	231
7.	Temyiz İncelemesi	233
8.	Temyiz Nedenleri	233
9.	Temyiz İncelemesi Sonucunda Verilen Kararlar	234
10.	Kararlar Sonrası İzlenecek Yöntem	234
11.	Temyizden Vazgeçme	235
12.	İstinaf ve Temyiz Yollarında Yürütmenin Durdurulması	235
C.	İSTİNAF ve TEMYİZ YOLLARININ KARŞILAŞTIRILMASI....	236
VII.	OLAĞANÜSTÜ KANUN YOLLARI	237
A.	KANUN YARARINA TEMYİZ	237
B.	YARGILAMANIN YENİLENMESİ.....	238

1. Koşulları 239
2. Yargılamanın Yenilenmesi İsteminin İnceleneceği Yer ve Usulü...241

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İDARENİN YARGI DIŞI DENETİMİ

I.	GENEL OLARAK	243
II.	DENETİM TÜRLERİ.....	243
	A. İDARİ DENETİM.....	243
	1. Genel İdari Denetim	243
	2. Özel İdari Denetim	244
	B. SİYASAL DENETİM	249
	1. Genel Olarak	250
	2. Dilekçe Hakkı.....	250
	C. KAMUOYU DENETİMİ.....	252
	D. KAMU DENETÇİLİĞİ (OMBUDSMANLIK)	252

EK

DANIŞTAY DAİRELERİNDE İŞBÖLÜMÜ

VE

İDARİ YARGI TEŞKİLATI

I.	DANIŞTAYDA İŞ BÖLÜMÜ	253
	A. ORTAK HÜKÜMLER.....	253
	B. DAİRELERİN İŞ BÖLÜMÜ.....	254
II.	İDARİ YARGI TEŞKİLATI	260